

Huvudmannaplan

för studie- och yrkesvägledning i Tyresö kommun 2023

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund	3
Definitioner.....	4
Studie- och yrkesvägledning.....	4
Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse	4
Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse	4
Valkompetens	4
Syfte och mål.....	5
Uppföljning och indikatorer	5
Handlingsplan.....	6
Styrning och ledning.....	6
Lokala planer för studie-och yrkesvägledning	6
Samverkan mellan studie-och yrkesvägledare.....	7
Samverkan mellan skolans personal	7
Samverkan Skola och arbetsliv	8
Skapande av helhet genom samverkan inom och utanför kommunen.....	8
Behovsmodell för studie-och yrkesvägledning.....	9
Referenser och fördjupning.....	10

Inledning

Förändringarna i vår omvärld är idag komplexa och omfattande och tycks ske allt snabbare. Arbetsmarknad och utbildningsväsende kräver flexibilitet, nytänkande och omställningsberedskap hos både individer och organisationer. Samtidigt är valalternativen för individen närmast oöverblickbara. Att göra goda, väl underbyggda val blir allt viktigare men också svårare. Både barn, ungdomar och vuxna behöver tillgång till stöd och vägledning för att utforska möjligheter, formulera mål och hitta strategier för att uppnå dessa. Förutom korrekt och relevant information krävs självkännedom, omvärldskunskap och valkompetens för att kunna göra väl underbyggda val. Styrdokumenten gör tydligt att många olika professioner behöver ingå i arbetet med att fullgöra detta uppdrag.

I denna handlingsplan beskrivs hur Tyresö kommun organiserar, planerar och styr uppdraget att ge medborgarna i olika livsfaser professionell studie- och yrkesvägledning.

Bakgrund

Denna handlingsplan syftar till att skapa förutsättningar för ett rättssäkert, kontinuerligt fungerande arbete med studie- och yrkesvägledning i Tyresö kommun. Den syftar även till att skapa struktur och transparens i organisationen av studie- och yrkesvägledningen samt möjliggöra uppföljning och utvärdering av det arbete som har genomförts. Målen i huvudmannaplanen ska konkretiseras i detaljerade lokala handlingsplaner för respektive enhet och föras in i enhetens systematiska kvalitetsarbete med tydlig ansvarsfördelning.

De verksamheter som omfattas är Grundskola, Grundsärskola/anpassad grundskola, Gymnasieskola, Gymnasiesärskola/anpassad gymnasieskola, Kommunal vuxenutbildning, Kommunens aktivitetsansvar samt berörda verksamheter på Arbetsmarknadsenheten. Handlingsplanen utgår ifrån aktuella styrdokument, ses över årligen och revideras vid behov.

Denna handlingsplan utgår ifrån:

[Skollagen 2010:800](#)

[Lgr 22](#)

[Gy 11](#)

[Lvux12](#)

[Allmänna Råd, Arbete med studie- och yrkesvägledning \(Skolverket\)](#)

[Vägledarföreningens etiska riktlinjer](#)

[Tyresö kommun, kommunplan 2023-2026 med budget för 2023](#)

Definitioner

Studie- och yrkesvägledning

Övergripande begrepp för all den verksamhet huvudmannen i skolväsendet är ansvarig för när det gäller att ge eleven kunskap och kompetens inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Syftet med studie- och yrkesvägledning är att ge eleverna förutsättningar att hantera frågor som rör val av studier och yrken. Mångfalden av yrken och utbildningar gör att individen kan ha svårt att överblicka sina möjligheter. Därtill kommer en ständigt pågående utveckling av samhället, en arbetsmarknad som förändras med yrken som försvinner och tillkommer, samt behov som växlar i snabb takt. Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs framtidsutveckling och karriärprocess.

Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse

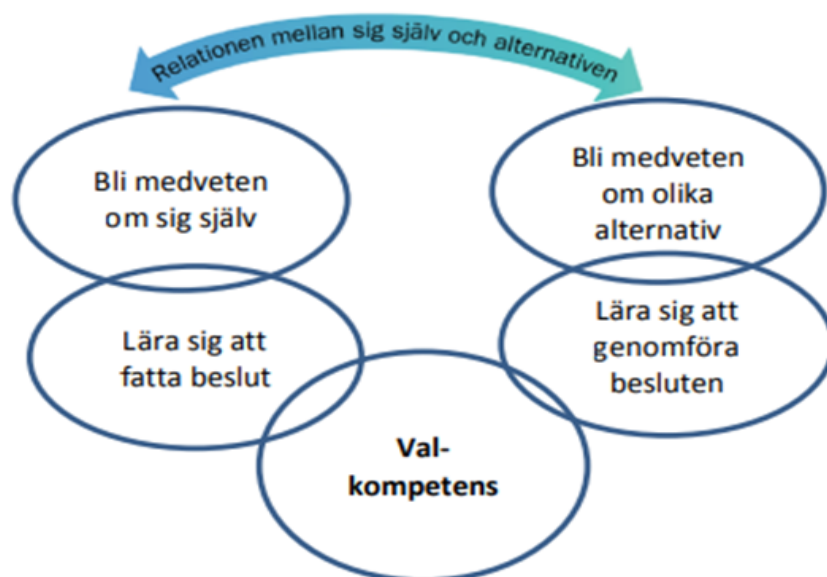
All den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, hållbar utveckling, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse

Den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar. Studie- och yrkesvägledningen måste utgå från elevens behov och förutsättningar samt kunna anpassas för att på bästa sätt stödja eleven att gå vidare i sin valprocess och att genomföra sina beslut.

Valkompetens

Valkompetens är ett samlingsnamn för en rad kompetenser som hjälper individer att på ett strukturerat sätt, samla, analysera, sammanställa och organisera information om sig själv, utbildningar och yrkesliv, såväl som förmågor att ta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet.

Syfte och mål

- Tyresö kommun verkar för att skapa en gemensam vision och målsättning för arbetet med studie- och yrkesvägledning. Det ska vara tydligt för alla berörda parter vad syftet är och vilka positiva effekter som eftersträvas.
- Individens behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses från förskoleklass till vuxen.
- De enheter som omfattas tillhandahåller en evidensbaserad, likvärdig, icke personberoende, studie- och yrkesvägledning utifrån huvudmannaplanen och de lokala planerna för respektive skolform.
- Studie- och yrkesvägledning finns som en röd tråd genom hela skolgången. Individerna får goda kunskaper om arbetslivet och möjligheter till fortsatta studier samt utvecklar valkompetens för att kunna göra medvetna och väl underbyggda val kring utbildning och yrken.
- Studie- och yrkesvägledningen hjälper individen att sätta mål som känns meningsfulla vilket leder till ökad motivation. Det leder i sin tur till ökad skolnärvaro och ökad andel behöriga till vidare studier.
- Tyresös medborgare har förutsättningar för att göra väl underbyggda val vilket minskar felval och avhopp och ökar genomströmningen i gymnasieskola och Komvux. Genomförd utbildning minskar risken för arbetslöshet, ohälsa och utanförskap. Den största vinsten görs av individen, men även för samhället finns en ekonomisk vinst genom minskad kostnad för insatser och uteblivna skatteintäkter.
- En god samverkan mellan berörda parter vid övergångar mellan skolor och skolformer minskar risken att en individ faller mellan stolarna. Särskild fokus riktas på elever med särskilda behov och dem som riskerar att inte uppnå målen.

Uppföljning och indikatorer

I lokala och nationella uppföljningar av studie- och yrkesvägledningen i grundskola och gymnasium framkommer ofta brister i prioritering och styrning av verksamheten. Denna plan syftar till att lyfta målen med studie- och yrkesvägledning och underlätta när ord ska bli till handling i de olika verksamheterna i Tyresö kommun.

Målen i huvudmannaplan och de lokala planerna för studie- och yrkesvägledning ska vara konkreta, mätbara och följas upp i det årliga systematiska kvalitetsarbetet för att kunna möjliggöra en likvärdig vägledning. För uppföljning av målen i huvudmannaplanen ansvarar skolcheferna.

Indikatorer:

- Lokala planer för studie- och yrkesvägledning finns på varje enhet
- Antal individer per studie- och yrkesvägledare i respektive verksamhet
- Antal elever med problematisk skolfrånvaro som erbjudits fördjupad vägledning
- Andel behöriga till gymnasiets nationella program
- Antal avbrott och omval i gymnasieskolan
- Gymnasieelever med examen inom 3 respektive 4 år, hemkommun, andel (%)
- Gymnasiefrekvens
- Andel fullföljda kurser inom Komvux
- Andel arbetslösa i Tyresö kommun
- Övergång till arbete och studier

Handlingsplan

Huvudmannen ska

1. konkretisera vad de nationella målen för studie- och yrkesvägledning innebär för den egna verksamheten, och
2. vid beslut om organisation och resursfördelning säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses.

Rektor/chef ska

- se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning,
- tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem,
- se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval, samt
- se till att eleverna, utifrån sina behov, erbjuds vägledningssamtal

Styrning och ledning

Ledningens engagemang är avgörande för om målen i styrdokumentet kan uppnås. Ansvariga politiker, chefer och rektorer i berörda verksamheter behöver kunskap om styrdokumentet för att kunna konkretisera vad de nationella målen för studie- och yrkesvägledning innebär för den egna verksamheten. Konkreta lokala mål formuleras och följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet. Förutsättningar för arbetet måste ges genom resurser i form av tid, personal och kompetensutveckling. I nätverk med skolledare och studie- och yrkesvägledare kan arbetet och fortbildningsinsatser planeras.

Lokala planer för studie-och yrkesvägledning

Enligt Skolverkets allmänna råd om studie- och yrkesvägledning ska samtliga skolformer:

- ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt utgöra ett underlag för deras framtida studie- och yrkesval.
- utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.
- ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om hur arbetslivet fungerar.

Varje verksamhet som omfattas av denna huvudmannaplan ska ha en skriftlig lokal arbetsplan för studie- och yrkesvägledning som beskriver hur enheten ska nå målen i styrdokumentet. Planen ska synliggöra aktiviteter som tillgodoser elevens behov av studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse. Aktiviteterna ska vara kontinuerliga planerade inslag som tillsammans skapar en helhet.

Planen ska tydligt ange:

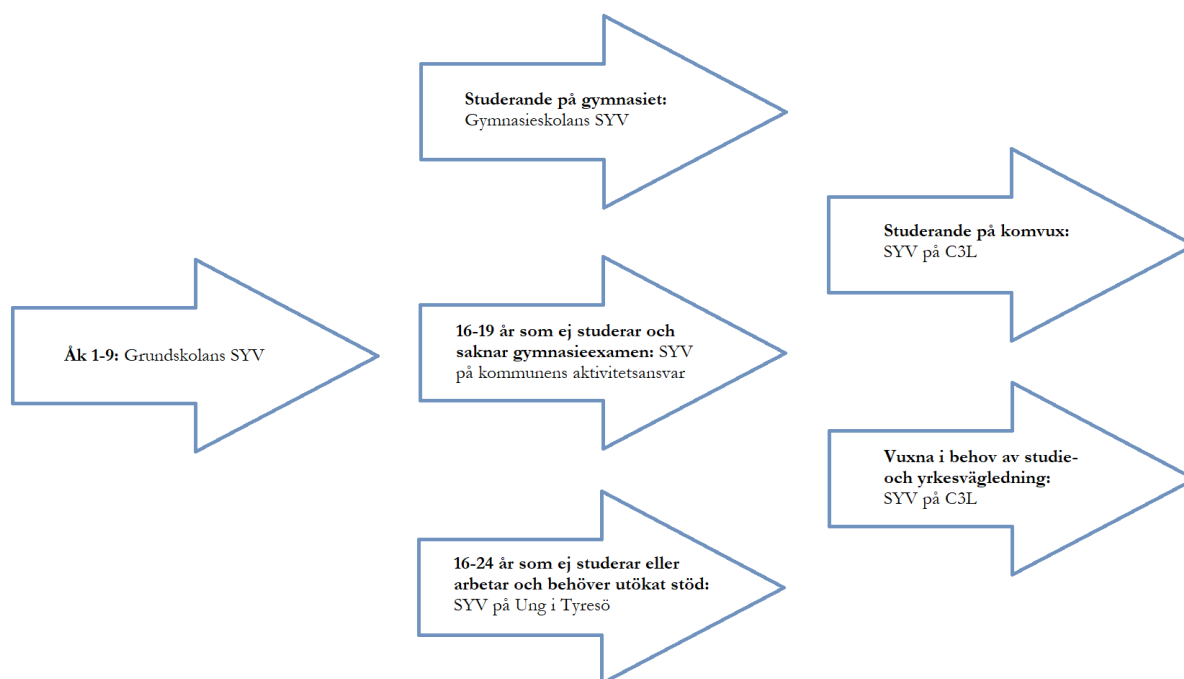
- vilka aktiviteter som ska genomföras,
- vilka årskurser/målgrupp som är aktuella för de olika aktiviteterna,
- vem som ansvarar för att aktiviteterna genomförs.
- hur uppföljning och utvärdering ska ske.

De lokala planerna ska finnas tillgängliga på respektive enhet.

Tillgänglighet

Studie- och yrkesvägledningen i Tyresö kommun ska vara tillgänglig i livets olika skeden och kunna nås genom olika kanaler. Tydlig information om vart man kan vända sig finns på kommunens hemsida.

Bilden nedan visar vart man ska vända sig för studie- och yrkesvägledning i olika åldrar och situationer.

Samverkan mellan studie- och yrkesvägledare

Genom en strukturerad kollegial samverkan mellan kommunens studie- och yrkesvägledare möjliggörs informations- och erfarenhetsutbyte, omvärldsbevakning samt möjlighet att gemensamt jobba med kompetenshöjande teman, informationsinsatser mm. Detta i syfte att tillvarata och utveckla den gemensamma kunskapen i gruppen och så långt som möjligt erbjuda likvärdig studie- och yrkesvägledning i verksamheterna. Samverkan mellan enheterna upprätthålls genom ett nätverk där studie- och yrkesvägledare från respektive enhet träffas två gånger per termin samt löpande samarbete och kollegial handledning via olika kanaler.

Samverkan mellan skolans personal

Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar och behöver planeras tillsammans med rektorer, lärare och övrig personal. Exempel på aktiviteter är studiebesök, lektioner på olika teman, temavecka m.m. men kan också med fördel vara många kortare inslag som är enkla att genomföra. Elevernas valkompetens utvecklas genom infärgning i kurser och ämnen och genom att kontinuerligt få många små inslag under skoltiden som tillsammans bildar en röd tråd.

Det är av vikt att all personal tidigt och kontinuerligt samverkar för att motverka stereotyper och fördomar.

Samverkan Skola och arbetsliv

Huvudmannen behöver avsätta tillräckliga resurser för att skapa och upprätthålla samverkan med arbetslivet som möjliggör praktik och andra inslag av hög kvalitet. Många utbildningsformer och verksamheter konkurrerar om möjligheten att få praktik eller utbildning ute i arbetslivet samtidigt som arbetsplatserna ofta har en pressad situation med begränsad kapacitet att ta emot praktikanter.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är en central del i yrkesutbildningar inom gymnasieskola och Komvux. Praktisk arbetslivsorientering (prao), studiebesök, besök av yrkesverksamma m.m. är värdefulla inslag för att ge eleverna konkreta erfarenheter från arbetslivet. De fyller en viktig funktion genom att eleven kan bilda sig en uppfattning om olika yrken men även om sina möjligheter och begränsningar. Kommunen ska arbeta för att kunna erbjuda grundskolans elever praoplatser av hög kvalitet och tillse att prao genomförs enligt Tyresö kommuns handlingsplan för prao och övriga styrdokument.

Skapande av helhet genom samverkan inom och utanför kommunen

Den vägledningssökande kan ibland behöva stöd från andra parter för att komma vidare i sin utveckling mot studier och arbete. Studie- och yrkesvägledare med flera har en viktig roll i att förmedla och stötta i kontakter med andra parter. Det är betydelsefullt att känna till olika aktörers roll och att hitta samarbetspartners/nyckelpersoner inom och utanför kommunens organisation. Rutiner ska finnas vid avhopp och för övergångar mellan skolor och skolformer. Exempel på samarbetspartners är socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, Ungdomsmottagningen, andra skolor, kommunens aktivitetsansvar (KAA), Ung i Tyresö, hälso- och sjukvård med flera.

Behovsmodell för studie-och yrkesvägledning

Modellen nedan kan vara ett stöd för all personal som arbetar med studie-och yrkesvägledning. Alla delar är erforderliga i processen under individens utveckling från förskolebarn till vuxen. Det är viktigt att särskilt belysa de delar som individen inte har tillräckliga insikter i.

Referenser och fördjupning

[Skollagen 2010:800](#)

[Lgr 22](#)

[Gy 11](#)

[Lvux12](#)

[Allmänna Råd, Arbete med studie- och yrkesvägledning \(Skolverket\)](#)

[Vägledarföreningens etiska riktlinjer](#)

[Tyresö kommun, kommunplan 2022-2025 med budget för 2022](#)

Läs mer:

[Studie- och yrkesvägledning i undervisningen - Skolverket](#)

[Att välja för framtiden, skolans stöd genom vägledning och lärande - Skolverket](#)

[Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen - Skolverket](#)

[Styrning och ledning - Avgörande för framgångsrik studie- och yrkesvägledning i skolan \(svensktnaringsliv.se\)](#)

[2016 -09-26 "Utanförskapets pris" - Föredrag av nationalekonom Ingvar Nilsson - Youtube](#)